

Literatura estrangera
David Castillo

Un 'western' violent i poètic

Hi ha dues maneres d'observar la realitat, n'hi ha dues de mirar els homes: com a criatures imperfectes i destructores però amb la capacitat de crear bellesa, pensament i avenços tecnològics o com unes bèsties nihilistes i devoradores, carnívors que no han abandonat els seus instints primaris. La lectura de les estranyes novel·les de Cormac McCarthy se situa en la segona opció. La bondat és només un paliatiu a la ira i la violència; la pau, el temps de carregar el fusell. La misantropia em va sorprendre als primers llibres que vaig llegir, l'anomenada *Trilogia de la frontera*, amb els títols *Tots aquells cavalls*, *En la frontera* i *Ciudades en la llanura*. Em van fascinar: novel·les d'iniciació protagonitzades per criatures desamparades, cavalls, gossos, llops, tavernes plenes de buscabregues i la imatge del més enllà representada per un Mèxic que no era la terra dels fugitius sinó una distopia on el pitjor encara havia de succeir. Les situacions d'extrema violència quedaven compensades per les imatges de la pietat, pel rescat d'una pobre lloba torturada, epifanies a l'ull de l'huracà. La trilogia va aparèixer als anys noranta i popularitzava al nostre país un escriptor diferent, que s'ha comparat a grans mestres de la literatura. És cert que l'obra de McCarthy és precisa i eixuta com la de Faulkner, aventurera i il·luminada com la d'alguns clàssics de la novel·la vuitcentista americana i té l'ull com el visor d'una càmera de cinema dels anys setanta. Les seves narracions són com els *westerns*

Cormac McCarthy amb els germans Coen, que van adaptar 'No és país per a vells'

crepusculars i violents de Sam Peckinpah i amb tota la pols dels de Sergio Leone. La mostra més encertada és *Meridià de sang*, que ens presenta ara Edicions 62 i que sovint ha estat considerada la seva obra mestra. La novel·la és anterior a la trilogia i potser és el camp de proves del que en els llibres posteriors va matisar i calibrar d'una manera més mesurada i reeixida.

Ambientada a la frontera entre Texas i Mèxic cap al darrer terç del segle XIX, *Meridià de sang* es podria definir com un relat iniciàtic, amb un adolescent de catorze anys que surt al camí i es troba l'infern, representat per un grup salvatge que deixa com a *boy-*

scouts als del film de Peckinpah. Una expedició de mercenaris rep l'encàrrec de netejar d'indis la zona de Chihuahua i Sonora i no tenen escrúpols en el moment d'enllestir la feina. El resultat se'l poden imaginar. Des de les primeres pàgines comprovem l'estil de vida desesperat del noi i el tipus de xusma que atreu com un imant. El líder de la banda és un jutge albi, visionari i histriònic, que es pot entretenir de la mateixa manera tocant el violí o violant i assassinant nens i nenes. Una encarnació del mal exacerbada que McCarthy exposa amb la mala fe d'un catolicisme brut i inquisitorial, i s'hi recrea com els carronyers que

Meridià de sang

Cormac McCarthy
Traducció: Esther Roig i Lluís Delgado
Edicions 62
Barcelona, 2009
Preu: 21,90 euros
Pàgines: 352

1 2 3 4 5

acompanyen la processó i la riuada de sang que els segueix entre linxaments i mutilacions. L'autèntica maldat de McCarthy és saber bastir tota aquesta corrua apocalíptica amb unes frases d'un talent i d'una poesia que fan que el lector avanci buscant-les com un boxejador grogui que busca la seva cantonada entre les ombres provocades pels cops. El quadre barroc, fosc i pintat amb el dolor té els flaixos enlluernadors de les frases d'un dels grans poetes de la literatura nord-americana actual: el prosista més violent que ha donat la literatura culta.

L'estil i la puntuació nerviosa, les paraules justes que mimetitzen de les novel·letes de l'Oest, els diàlegs efectistes dels duelistes de les pel·lícules i les imatges d'un Déu misericordiós i venjatiu apareixen com a referents de tot un univers de destrucció. Aquí no trobarem la visió humanista de Clint Eastwood o el maniqueisme dels grans films de l'època daurada de Hollywood. Tampoc les revisions llibertàries del període crepuscular coincident amb el hippisme. La crueltat és la conductora d'aquesta narració de McCarthy, que ha tingut continuació en les esmentades de la trilogia i especialment en dues obres de gran èxit, traduïdes també per Edicions 62: *La carretera* (premi Pulitzer 2007) i *No és país per a vells*, adaptada al cinema pels germans Coen. No hi ha consol en la vertiginosa carrera per l'infern del grup de desaprensus de *Meridià de sang*, dins una desolació sense límits. McCarthy talla com les armes dels seus assassins.*

BATIBULL

La veu contra la injustícia colonial

La setmana passada parlàvem de les novel·les de Jim Harrison, la primera de les quals, *Un buen día para morir*, l'havia publicat Los Libros de la Frontera el 1975. L'editorial és una supervivent de les crisis i els naufragis de l'edició del país i encara manté el tarannà obert i llibertari que la va gestar. La mostra és l'últim llibre que presenten, *Max Hávelaar o las subastas de café de la Compañía Comercial Holandesa*, de Multatuli, amb prò-

Multatuli va denunciar la situació de les colònies del XIX

leg i traducció del veterà poeta i assagista aragonès resident a Tàrraga Félix Carrasquer. Nascut a Amsterdam el 1820, Eduard Douwes Dekker, *Multatuli*, va ser funcionari a les Índies Orientals. De l'experiència i de les injustícies que va veure va sorgir la novel·la *Max Hávelaar*, un clàssic de la literatura neerlandesa vuitcentista que, quan va aparèixer el 1860, va estremir la nació. L'autor era un desconegut que signava amb pseudònim, i

l'obra, un cop a la línia de flocció del sistema i a una classe intel·lectual aburguesada en la petita confortable de la metròpoli. Com l'esmentat Harrison, Multatuli també provenia d'una família menonita. Explica Carrasquer a la introducció que la independència de caràcter i de judici de l'escriptor li va provocar nombrosos disgustos i enemics, en especial la d'un general, primera autoritat colonial, qui el va segrestar i condemnar a la misèria i la fam en

atribuir-li la responsabilitat d'uns problemes comptables. L'atzar el va fer alternar la bona vida amb les dificultats. En un moment d'inspiració, en poc més de quatre setmanes, va escriure *Max Hávelaar*, una reivindicació dels javanesos oprimits pels holandesos. Com diu un dels curadors de les edicions populars holandeses de l'escriptor, Multatuli va voler alliberar el seu poble de la ignorància, la mesquinesa i els prejudicis. Veus com la d'ell encara ressonen.